

Број 1. (7.)

САРАЈЕВО, ЈАНУАРА 1888.

Год. II.

Опроштај Источников са старом годином 1887.

Ступајући помоћу божијом у нову грађанску годину — у нову периоду нашег живота, умјесно ће бити поштовани читаоци, да се ма и за часак оставимо на измаку старе године, која нам оставља отворену књигу нашег прошлог рада и дјеловања — нашег христјанског владања.

Као православни Христјани, као Срби, не треба да пропустимо а да не прочитамо све странчице из те књиге, и да размислимо, које смо од најглавнијих наших дужности вршили у прошлој години?

Треба да се запитамо:

Јесмо ли у минулој години прави христјански живот проводили, и владали се по закону и заповијестима божијим, тражећи задовољства у ономе што нам је свемогући Бог преко свога јединог Сина, светитеља и угодника Његових заповиједио и наложио да чинимо, па да достојни стечемо блаженства у вјечном животу?

Је ли се који између нас нашао, да се о поштовање Бога, свете православне вјере, цркве и установа њених огријешо?

Колико смо пута посјеђавали св. цркву у празничне и недјељне дане, и јесмо ли у њој са страхом и искреном побожношћу слушали свету ријеч божију?

Колико смо се пута исповиједали преко године, те тиме у св. тајни покајања за наше штетне и грјешне навике и страсти, измирили се са Богом и нашом савјешћу, па достојни приступали св. причешћу, саједињујући се са Искупитељем нашим Исусом Христом?

Јесмо ли тражили само своју корист, угађајући себи и своме тијелу и ништавној сујети а душу своју оштетили, по оној еванђелској изреци: „*Каја бо полза чловјеку, ашче приобрјашчет мир вес, и оштетит душу своју*“ — не мислећи о љубави ближњих и биједном стању оних, који у сиротињи и свакој нужди и невољи својој, потребују нашег сажалења и помоћи, ради олакшања жалосне њихове судбине?

Јесмо ли у нашем занимању, чину и положају, радили посао наш савјесно, а поштење своје као највеће благо у свијету чували, онако као што каже наша народна пословица: „*Све за образ а образ ни зашто*“. Да ли смо задо-

вољни били нашим стањем и радом, усавршавајући се у њему у границама одређеног нам круга, не тражећи боља времена, јер вријеме је свагда ту, само ако се умијемо с њиме користити и наше потребе увиђети; не угледајући се на оне којима се чини, да би онда раденици били, кад би их Бог премјестио у онаква времена, каква они желе. То су слијепци код очију, жедни при извору.

Јесмо ли се за нашу цркву и школу — та неопходно нужна два симбола народне среће и опстанка, — својеки заузимали и подпомагали, или смо били ладнокрвни према њима, гледајући још с гунђањем, да нам све оно пропада, што је православном Христјанину и Србину најсветије, те кривили другог за нашу немарност, за наше неродољубље, а не хотјећи знати да је: „Пропаст твоја од тебе Израилју“ како говори пророк.

Да ли смо гајили међусобну љубав и слогу, по оној изреци народној: „Сама слога Србина спасава“ и „Гђе је слоге ту је божији благослов“, — клонећи се раздора и странака, и оних убитачних порока, као: себичности, гордељивости, зависти, пакости, мржње, лажи, оговарања и привидног пријатељства.

Јесмо ли као родитељи испуњавали дужности према своме подмлатку и млађима утврђујући их у вјери на Бога и свети Његов промисао? Да ли смо се трудили да их васпитамо и обучимо у

закону божијем, да им усадимо у срца њихова љубав према Богу, ближњему, а поштовање према старијему? Јесмо ли мислили на то, да их упутимо и изведемо на добар пут у будућности њиховој, те да постану прави Христијани у својој вјери и цркви, добри грађани у свој отаџбини, вјерни синови народу, имену и језику своме?

У кратко јесмо ли као људи, као Хришћани, као чланови нашег народа, као чланови породице, учинили све што је могуће било да учинимо — у прошлој години — ради нашег напретка, ради напретка цркве, школе, и наше домаће и народне среће, нашег спокојства и душевног спасења?

Метнимо руку на срце и запитајмо сваки себе, запитајмо један другога, а и сви се запитајмо: „Јесмо ли оно све учинили што нам не достаје, а требало би да смо учинили?“ и „шта би још могли учинити, што се клони нашем како моралном тако и материјалном напретку“. Па ако имамо и увиђамо какве недостатке, то онда постарајмо се познати све наше погрјешке, све наше мане, и не пропустимо у наступајућој овој новој години 1888. поправити се у извршивању свију оних дужности, које нам божије и црквене заповијести прописују а наше христијанске и народне потребе захтијевају, те ће нам тако милостиви Бог благословити вијенац љета, а бићемо срећни на земљи а блажени у царству славе небеске.

Бесједа

на ново љето (говорена 1879.)

Браћо! — Честитајући вам нову годину — младо љето, и желећи као ваш учитељ, да много овакијех дана здрави и весели дочекате, честитам вам у једно и нову слободу, коју посредством храбре аустријске војске добисмо и за којом од толико времена чезнусмо.

Почетком наступајуће нове године, сваки би од вас браћо, желио знати, шта ће нам донијети наступајућа и идућа нова година. Према разноврсном занимању људи, и жеље

су различите. Многи, ако не сви, надају се и питају, да ли ће за њих што добра бити т. ј., да ли ће им послови добро за руком изаћи; али браћо, многе те жеље нити су добре нити могу све корисне бити. — Тако, пита Бога, онај човек, који чезне за овоземном славом, не би ли у идућој години већу част добио, да га сви људи поштују, да га сви фале и да му се клањају. Тако, моли Бога, онај ненаситиви тврдица, желећи, да му идућа година донесе

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

род и добитак у пољу, да на р'пе слаже своје богатство. Тако моли Бога човјек, који је страстима предан, желећи, да му нова година донесе забаве, игре и весела, да може блудно и раскошно живљети. Тако и томе подобно желе сви људи, који у свијету живе; и ти људи могли би много прегорјети и дати т. ј., кад би само њихове жеље могле саслушане бити. Тако велим мисле и питају једни; али има људи, код којих се рађају боље и корисније жеље о новој години. Тако, једни моле Бога, да им објави, колико ће још живљети на земљи, да би живот свој поправити могли. Други опет, видећи јаде и незгоде на земљи, моле Бога, да их час прије опрости овога краткога живота, те да дођу у вјечни и бољи живот — царство небесно. Све су то разне лошије и красније жеље и умишљаји; али Бог то ни једнима показати не ће. Сами свети на небу, који Богу толико својим животом угодеше, који свагда код престола Његова стоје и служе га, не знају шта ће се у напријед догодити; јер то Отац положи „*во својеј власти*“.

Но кажите ми браћо, да је Бог дао човјеку све напријед знати, шта би било од њега. На примјер, ако је неко сретан, па би знао да га каква несрећа чека; та не би ли тај почео још то више трошити и раскошно живљети, те би тијем сам себи прије смрт проузроковао? Што нам је час смрти, а тако исто и страшан суд божији неизвјестан, то је зато, да на опрезу живимо, да се на све сјећамо и за учињена недјела кајемо.

И ако је општи Творац наш то све од нас сакрио; али ипак има нешто, што ми баш по Његовој одредби можемо знати. — Тако, Бог нам је открио, да овај живот није вјечан, да се срећа и несрећа мијењају, да нам свима треба једном умријети, да смо дужни радити за себе, а и за ближње наше; да је тешко оној души, која зла и пакости чини; а на против да је слава и част свакоме, који добро твори, и тако даље.

Из свега доведе реченога учимо се, да не треба сувише старати се за будућност нашу; да не испитујемо за оно, што је од нас затајено; да не употребљавамо којекакве чаролије, врачања, писања, гатке и отварања, јер су то сујевјерија, од којих користи нема, а тајну будућности једини Бог проникнути и знати може.

Уз данашњи говор, додаћу још и ово: за нашу срећу, живот и опстанак, пријека је браћо потреба, да се млађи изучавају, јер не научен човјек не ће ваљда ни за какав рад способан бити, а науком све се постићи може. У име тога, нас двојица овдашњих учитеља сагласили смо се, да се у овом мјесту отвори

од сада тако звана: „Недјељна школа“, у коју ће приступа имати и стари и млади. Сваке недјеље и празника шаљите дјецу, особито занатлијску, те ће се по један до два сахата у школи учити: читати, писати и рачунати.

Ријеч, коју је покренуо г. П. Балтић, да се у вашем мјесту српска читаоница оснује: то исто и ја тврдим и кажем, да ће иста од велике користи бити свима без разлике. Многи, који је већ научио што-год читати, сам ће ту долазити и још више упражњавати се; али и онај, који ништа учио није, слуша ће од онога који зна, те ће и тај себе науком богатити. То је браћо ствар велика, и ми треба, да непожалимо у сврху тога придарити по могућности — колико који више може. Житељи овдашње варошице нијесу Бог зна како богати, те да благајна читаоничка одмах напуњена буде; но постепено напредовати може, јер ће и други паметни људи припомоћи, који љубе науку. Један одређен од чланова ове нове читаонице, поче ће сабирати добровољне прилоге, а ви браћо учините по доброты вашој, колико који више може.

Ви се за такво нешто кајати не ћете и, тек доцније моћи ћете увидити, колику корист носи читаоница једном мјесту. Из сакупљених новаца, добављаће се полезне књиге и листови, из којих ће се лако дознавати, како научни и културни људи живе, како у трговини, занатима и још многим које-чему напредују или назадују, и у опште, који је народ сретнији у разним мјестима и у разноликим околностима, па ћемо и ми на многе угледати се моћи. На против, дочећемо и за такве примјере и случајеве, из којих ћемо увједити, да људи мјестимице пропадају, те ћемо и то на своју корист знати обратити и од зла клонити се. Кад не жалимо нашег имања на ствари убитачне и шкодљиве потрошити на пр. на: ракију, духан, картање и т. д. не пожалимо ни ту; јер ово нас и материјално и тјелесно убија, а оно друго снажи, подиже и сваку нам срећу доноси.

Благодаримо Богу, а останимо и на вијекове захвални и аустро-угарској влади, да смо доживљели ове слободне дане, у којима сами себи срећу ковати можемо. Покажимо се достојни слободе, коју смо скоро стекли!

Памтимо да је ово деветнаести изобразени вијек!

Ти пак вишњи Творче, који си оставио времена и љета у твојој власти, управи како знаш, било срећом или несрећом, животом или смрћу, тугом или радошћу, ово-земно кратко наше живљење, да би нам био пут, који води у славно Твоје царство. Амин.

С. Давидовић,
свештеник.

Архијерејско поучење

новорукоположеном свештенику, изведено из правила светих Апостола и светих Отаца.

Духовно чедо! Тебе је сам Господ посветио у чин, рукоположењем моје смјерности, у присуству разумних сила Његових, као свједока, и удостојио те свршавати свете тајне, које желе изближе познати и сами Ангели. Одад ће дакле твој задатак бити: дан и ноћ поучавати се у закону Господњем, и управљати се по заповијестима преславних Апостола и по правилима светих Отаца, установљенима на вселенским и помјесним саборима. Даље, читати прилежно књиге Светога Писма, које садрже у себи пут у живот вјечни, и схвативши прави смисао њихов, томе сходно настављати и своја духовна чеда; јер само тако можеш спасти и себе и друге. Још ћеш и тиме удобно постићи истинито разумијевање сакривене премудрости, ако се смиравајући душу своју постом, наставнику премудрости и податељу смисла помолит с Пророком: „Ја сам слуга твој; уразуми ме, и познаћу откривења твоја. Тога ради љубим заповијести твоје већма, него злато и драго камење“ (псалам 119. ст. 125 и 127.). И онда ћеш чути од Њега овај дјествујући и снажни одговор: „*Се дах закон Мој в сердце твоје, и словеса Моја во уста твоја, да глаголеши, јакоже ти заповједах*“.

На ово те је дјело, чедо моје, изабрао Бог из средине браће твоје, поставивши те за пророка своме народу; јер нико не ступа у чин самовласно, него позван од Бога. Зато твори вољу онога, који те је изабрао и послао, да послужиш божијем Евангелију, придржавајући се Његових истина и не подмећући им смисао, који годи плотској вољи твога срца. Повјери се свједочанству правила, изданих од светих Апостола и светих Отаца на вселенским и помјесним саборима, па и свједочанству осталих божественних списа. На њима, као на камену вјере, подигни дом свега твога живота, а не на пијеску свјетских сујета, како ти не би могли досадити ни олује, ни валови. Видиш, ти си получио од вишњег промисла такву благодат, да можеш бити од користи и себи и ближњима, и то не само бесједом и поучавањем, него и образцима добрих дјела; јер и вјера се тек по дјелима познаје, а без њих мртва је. Ти си обвезан показати на себи нарави, које приличне свештеничком чину; дужан си имати љубав, кротост, цјеломудреност, хранити пост, трезвеност и уздржавати се од свију страсти. Тако дакле: не подсмјевај се другом, не играј, не говори непристојне ријечи, не буди разудан ни бујан, не горди се, не буди жесток, ни нагао, ни безочан, ни пијаница, у дому свом не држи пирове, но брани то и другима. Не тргуј новцем, остави се лихварства, не чини

раздора, не рођи ни на кога, не јемствуј ни за кога, не удри ни вјернога кад гријеш, ни невјернога кад другима биједу наноси. Не дижи руке ни на кога, не иди у лов, не кољи живинце за јело, не пиј у невријеме, а кад пијеш у своје вријеме нека буде то у славу божију. Ако си на свадби или на весељу, па видиш да ће бити саблазна, уклони се за раније, да твоје очи не виде такво што. Не иди на свадбу, гдје човјек узима распуштеницу, или гдје жена полази за онаквог, који је жену своју одпустио, или гдје се лица у сродству узимају. Незван не иди ни на пирове ни на ручкове. Аљина нека ти је дугачка, не од шарене робе, него онако како ти је прописано. Забрањене књиге не узимај у руке, и ако си се поприје научио чему, што није божествено, заборави, отисни од себе. Позоришта, јавне игре, крчме, кафане, карте — нијесу за тебе, остави се свега тога. Старај се о благостању дома свога, али што-год течеш, нека је с правдом стечено. Не тражи од сиротиње да ти бадава ради. Свој пород настављај и поучавај у свему, што је добро и часно, не буди зазоран, јер тешко оном, који даје саблазна. Крјепко се држи божијих заповиједи, оне нијесу тешке него је воља наша спора и зла. Усавршавај се у науци евангелској; прилежан буди у молитви; кад појаш, пој по смислу и од срца; а олтар божији нека је предмет твоје усрдне оданости. Улази у олтар са страхопоштовањем и с чистом савјешћу; мирјанима пак закрати улазити унутра. У олтару је мјесто само за свештенике и дјаконе, а пјевнице су за чтеце и пјевце, пострижене од епископа, да читају Паремиије и Апостол, и да поју „прокимне“ и „Бог Господ“. За црквењака не може пристати које-ко него лице изабрано, које се чисто држи, лице часног и незасорног живота, које с благословом епископа додаје свештенику потребне утвари. Но мотрићеш, да ни он ни други који од послужника не метне руке своје на црквене сасуде, ниги да кади; јер у светој цркви сва дјјества имају се свршавати свето и благочино. У олтар не носи ни кољиво, ни друго што за јело и за пиће. Настој да црква буде опајана и чиста од прашине и паучине, особито олтар. Старе и неупотребљиве утвари, књиге и иконе замијени новима. На часну трапезу не мећи ништа друго осим Евангелија, Крста, свете Тајне и осталих освештаних утвари. Кад се спремаш за службу, уздржи се од ријечи, које наличе на псовку и препирку; нити дрзни свету Тајну свршавати, ако си с ким у свађи, да не оскорбиш или удаљаш Утјешитеља Духа. Пред жртвеником стој са страхом и благовјенијем; заборави на

онo што је земно, не погледај за собом, него и телесне и душевне очи управи на предлежећег Цара, подражавајући благоговјенству и страху Његових сила, које Га окружавају. Не скраћуј молитве с намјером да угодити људима, јер по слову Пророка: „Бог разшиљеш кости човјекоугодников“.

Не служи с одлученима; не дај се у том застидити ни застрашити ни од кога себи на гријех. Којима правила забрањују дати свето причешће, не дај им ништо, ни за дар, ни из љубави. Имај на памети заповијед Владике Господа: „Не дајте светиње псима; нити мећите бисера својега пред свиње“ (Мат. VII. 6.). Пази да се твојом немарношћу не дотакне божествене Тајне било миш, било друго што, ни да се упљесњиви или одими, ни да их се прикосну неосвештене руке. Не трпи и у цркви шапутање и разговор. Свети Јован Златоуст у бесједама на Дјејанија учи те да безчинствујеш у цркви, као душегубце и злотворе и препуне свакојакних зала, удаљаваш из цркве. До нужде прекини молитву и обличи их; тако ћеш и њих исправити и себи заслугу стећи.

Не примај приноса за божију трапезу ни од невјерника, ни од јеретика, ни од блудника, ни од јавних браконарушитеља, ни од крадљиваца, ни од разбојника, ни од отмичара, ни од немилостивих властела, ни од варалица, ни од опадника, ни од врачара, ни од оних, који чељад своју море глађу. И док год се не покају не примај приноса од њих. Просфоре нека ти доносе твоја духовна чеда, која су животом својим добро позната. Своја духовна чеда свјетуј, учи и исправљај по правилима светих Отаца; према величини гријехова одлучуј од светога причешћа, али с разлогом; по степену кајања опредјељуј епитимију; непослушног пак и у гријесима навалице пребивајућег одлучи и удаљи од себе, док год ти се не пријави с истиним кајањем. Не примај к себи онога кога је други свештеник одлучио; ако ли га ко прими, јави Мени. Кад чујеш да ко од биједних и сиротних болује, или да је на самрти, или да се жена порздила, не чекај позива, него иди и незван, за љубав Ономе, који је ради нас сишао с неба. У свако доба буди спреман, као оно стражар, послужити крштењем, исповијешћу, причешћем, и отправљај прописани

чин усрдно, тихо, небрзајући. Крштеног младенца можеш причестити, па и сваког вјерног, само не мртвога. Ако који од оних који су ти повјерени изгуби душу због твоје лијености и ненастојавања, ти ћеш одговарати праведном судији за њихове муке. Којој си цркви пристављен, остани при њој док год си жив, осим ако је нарочита потреба; онда иди по савјету твога епископа, гдје ти благослови. У туђој парохији не служи, ако немаш на то дозвољења од свог епископа, без чијег знања ништа не чини. Љуби свог епископа и бој га се као Апостоли Христа. Ако што не разумијеш или о нечем сумњаш, обрати се на свог епископа, који ће ти дати настављење, да би тако у стању био поучити повјерене ти људе. Поревнуј да се у свему покажеш свјетило, као што ти и име собом доноси. По ријечима Господа и Његових Светих, ти имаш многа и важна имена, као: свјетило свијета, сѝ земље, врач болујућих, вођа слијепих, наставник заблуђених, учитељ и просвјетитељ, око црквеног тијела, пут и вратар, кључар и радник, устројитељ, купац, угоститељ, стражар и пастир, војвода, судија и власник, високи бријег, дом тајне, ступ премудрости, уста божија, миротворац, ангел Господа, труба небесна, богомољак, подражатељ Господа, апостолски подобник, хранитељ и источник. По овим именима нека буде и житије твоје. Гледај да се обистине на теби ова имена. Источник без воде престаје бити источником; тако и свештеник без дјела, чину његовом приличних, не може праведно носити то име, нити је достојан чести, која чину његовом пристоји. Не дају се награде за ријечи, него за дјела. Бог зна добро, колико би смо кадри били урадити, а колико пропуштамо из лијености. Душа, не сахранивша свога завјета, оскврнила је дух, и зато се узастопце казни укором, строжијим мјерама, па и одлучењем; а Ја не желим да те, духовно чедо, и једно од овога постигне.

Владај се вијерно по овом поучењу, изведеном из правила светих Апостола и богоносних Отаца, који су и описали црквене чинове по горњем образцу. Ако све ово испуниш, бићеш жив и блажен до вијека, ако ли преступиш и погазиш, ти ћеш за то на страшном суду одговарати и заслужену казан трпити.

(Наставиће се.)

Наше вјероисповједне школе.

У 4. броју овога листа од прошле године изложен је пријеглед наших вјероисповједних (српско-православних) школа у архидијецези Дабро-босанској, а тако исто у 42. броју „Про-

свјете“ о нашим школама у епархији зворничкој. С радошћу поздрављамо лијепи број њихов у ове двије епархије, и биљезимо ревност истакнутијех општина око подизања и унапријеђења

овог светог аманета нашијех отаца, да што боље одговоре оном задатку, који саме собом имају да ријеше.

Сваке су хвале вриједне и оне наше општине, које и ако немају Бог зна каквијех прихода за одржање своје школе, труде се опет, да ма како, и уз мали број за школу способне дјеце, не изгубе ту своју најглавнију светињу, од које нам у првome реду зависи спас и част наше свете православне вјере и српског имена.

Велика одговорност лежи данас на нама према Богу и подмлатку нашем, и сад већ не можемо наћи разлога, да оправдамо „немарност“, ако би остали на овоме просвјетном степену развитка, на коме данас стојимо. Нема Србина, који било ма и само живом историјом народа свога није мање више свјестан чемерне прошлости своје за ово пошљеднијех и цунијех пет вијекова. За сво то дуго и тешко вријеме робовања, само нам је кућа била васпитаоница и главни чувар свете праједовске вјере и миле народности српске. Свештеници без цркава проповиједаше народу слово божије по скривеним мјестима, а учитељи без школа — гуслари, хранише свијест српску, опијевајући те и прошле животне прилике наше. Другијех дакле јавних будилаца народне свијести ми не имадосмо осим српске куће, те их и не познавасмо до прије 40 година. — Послије српске куће на првом је мјесту српска народна школа, која је још далеко важнији и моћнији фактор. У 500 годишњем тешком искушењу ми не познавасмо снагу и моћ те важне чињенице, јер нам је не дадоше познати — да не страхују ш ње — они, којима тада то у власти бијаше. — Данас су друге наше животне прилике; ми данас уживамо потпуну слободу и равноправност, и по њој можемо своје просвјетне послове уређивати без икакве запрјекe, како сами најбоље знамо. Наше просвјетно поље врло је пространо према броју нашег православног српског народа у ове двије покрајине, само нам је оно слабо, врло слабо обрађено. Од године 1848. кадно су наше школе, први пут као јавне, снажнији коријен почеле захваћати, било их је до 1879. године 57 на броју, а данас би требало већ да их је барем тројином толико. Жалосна је заиста слика, као да ми још ни данас не поњамо огромну важност њихову. Та ено нам лијепе пјесме нашег омиљеног Змај-пјесника „Дижимо школе“, она је пуна, начичкана спасоносних савјета, да се својски заузмемо око подизања и унапријеђења наших народних школа, ако нам је у опште стало до опстанка, среће и напретка свога.

И ми ћемо овдје по заносним ријечима те узвишене пјесмице да изложимо важност народнијех школа у опште, и на по се „какве требају да су наше народне школе“.

I.

Данашњим даном ријешено је већ оно животно питање, да је народна школа најглавнији расадник народне просвјете, и да од ње у првом реду зависи опстанак и напредак свакога народа. „Чија је школа, онога је и будућност“ — лозинка је данас у просвјећеном свијету, и ко њу има, на му се још ваљано обрађује, у тога је што скорија и љенша будућност. Да је томе тако, свједочи нам искуством стечено правило, да је народна школа једна од најважнијих чињеница у друштвеном, народносном и државном животу, и да је најјача основица среће и напретка како сваког појединог човјека, тако и читавог народа и државе. За то се и отимају данас за школу сви већи државници и сви просвјећенији народи, у толикој мјери, да ни једно доба људскога вијека не можемо ни из далека да испоредимо са данашњим, у коме се толико радило и толико натјецало око унапријеђења њезина, колико се то данас на све стране чини.

Ни ми баш сами за се не можемо казати, да наше просвјетно стање иде у назадак, и ако још увијек врло траљаво стојимо са нашим школама, које су нам пријеко нужне, као залог хљеба. Истина, с поносом можемо да кажемо, да имамо неколицину баш лијешо уређених школа, које могу за примјер да послуже свима осталима у земљи нашој; али на против опет имамо и таквијех, које једва могу да одговарају потребама садањег просвјетног стања.

Погледајмо само по свијету у наоколо себе, шта се све ради, како се народи на све стране отимају, ко ће да освоји ту установу, да му школа што напреднија буде. А како и не ће, кад у њој лежи снага и моћ, јача и од најјачих топова. Вријеме већ само собом и нас побуђује, да упознамо важност својијех школа, у којима је будућност наша свеопшта; напустимо ли њих, онда нам нема спаса код тако огромног културног и материјалног страног народносног уплива, који међу нама сваким даном све већега маха захвата. Животне прилике тако су данас свуда по свијету удешене, да сваки онај, који духом времена напријед не корача, мора да пропада. Без обзира на другога, свако ради данас о своме и за своје, па и у најближој близини очевидно су нам изложене подобне слике. — Не треба мислити, да је свима људима једнако, да издрже борбе, које их животом прате. Неко се још од колијевке налази у сретним приликама, а други и не види те колијевке, па му је тешко послје да се истисне и уздигне на површину. За нас нека је за сад та површина слобода, у којој се ево налазимо данас промишљу божјом и милошћу нашега великодушног цара; — иначе, у свој цијелости можемо ове ретке примјенили скроз на своје

животне прилике; без извјесне разлике налазимо се већ данас у њима, и пропаћемо, ако не ударимо што прије спасоноснијем правцем. Силне неприлике и искушења, која се сваком човјеку у данашњем вијеку с дана у дан стављају на пут његова напретка, може човјек да крчи само великом постојаношћу, неустрашивом одважношћу и здравим разумом, а то и јесу врлине, које га оплемењавају и сретним чине.

Ми смо до данас, као што се види, мало размишљали о овим и подобним животним приликама нашим, чим смо се слабо старали за то моћно оружје, којим би снажно одбијали ове насртаје. „На млађима свијет остаје“ свако у нас каже, а мало је ко до сад с одушевљењем прегао за тим, да подмлатку свом осигура бољу будућност. Као у сваког народа, тако је и у нашег будућност зајамчена само народном школом, и ако то до сад у толикој мјери појимали нијесмо, отсад да знамо. Наш је народ,

као што га познајемо, већим дијелом прост и без школе неук. Сам свештеник није у стању у постојаном додиру и сношају с њиме, да га свестрано учи нужним знањима и за овоземаљски живот. Народна школа има тај задатак, да даје опште образовање. Данас, у овоме вијеку, чудновато у опште изгледа и говорити о важности школе и науке, и о њиховом упливу на образовање људско, јер данас више нема тога народа на земаљској кугли, који је свјестан себе и свог положаја у свијету, а да не сматра школу за источиште свију тијех блага.

Нека је оселе и нама школа већа брига, к'о што нам је права узданица; она ће нам да спреми нашу дјецу за бурне таласе живота достојно имену нашијех славнијех предака. За то ти — док је још времена — и довикујемо родољубиви Србине дичне Херцег-Босне „Дижимо школе!“

(Наставиће се.)

Конзисторијалне окружнице.

Број 1342/ех 1886.

О к р у ж н и ц а

свему православном свештенству архидијецезе сарајевске преко протопрезвитерских уреда.

Овој конзисторији пријављено је, да неки свештеници, који и ако имају у својим парохијама цркве, то ипак богослужење пренебрегавају и запостављајући тачно и савјесно вршење својих свештеничких дужности, како у цркви тако и у парохији — одавају се пијанчењу и неморалну животу.

Против таквих свештеника, који својим рђавим понашањем понижавају углед свештенства, а с тим и цркве, а религиозно-морална својства вјерних колебају, — конзисторија ће врло строго поступати и ако којега задеси злacob, нека то сам себи припише.

Гдје је свештеник развратан и пијаница, зар ту може бити и помисли о срећи и љепшој будућности његовој, његове породице и повјерене му пастве? Зар ту може црква бити мирна, а народ сљедујући праву и својим дужностима према властима и према ближњима — задовољан, спокојан и напредан?! За то у памет! Па ако је ко и сврнуо с права пута, нека се осви-

јести, те нека за раније потражи лијека у црквеним књигама, у проповиједима, како себи, тако и повјереној му пастви!

О чему не пропушта ова конзисторија упозорити и озбиљно опоменути све свештенство сарајевске архидијецезе, с тим још додатком, да ниједан свештеник, који није овлаштен и одликован од Архијереја, не смије при својити право, да носи црвени појас, него плав (мавен).

Уједно пак препоручује се протама и администр. протопрезвитерата, да бдију, имајући сваки неоправдан поступак ма кога било од подручних свештеника конзисторији пријавити.

У Сарајеву, 31. октобра 1886.

Из сједнице конзисторијалне

АЕ и Митрополит Босански:

Ђорђе Николајевић.

Број 1451/ех 1886.

О к р у ж н и ц а

свему свештенству преко протопрезвитерских уреда Дабро-босанске дијецезе.

Ова духовна власт желећи, да све старине које постоје у усмени и животу народном не би пропале, нити се временом изгубиле, нити пак доцније измијениле се према новом духу времена и стране постале, — нашла

је за сходно и умјесно позвати све мило свештенство богохраниме епархије босанске, и све пријатеље цркве и народа српског, да би по ниже означеним питањима, по могућности свестрано и вјерно описали, и овамо кроз 6 мје-

сеци припослали, како би се у идућем „Шематизму“ уврстити могло, а наиме овако:

1. Опис старих мјеста (парохија) и пода- така с предањем народним; 2. опис села, име њихово и постанак, и зашто се тим именом зову; шта народно предање о њима казује? 3. Опис старих гробља и споменика (мраморја) у њима, и поједине натписе старинске? 4. Опис старих црквених књига рукописних или штампаних, назначивши име књиге, годину њену, писца, гдје је писана и на чему или на хартији или на кожи, и ако је могуће такове овамо послати? 5. Вјеран препис или оригинал старих писама, синђелија и повеља (ако их има), које се налазе код појединаца, као и других важних историчких докумената или споменика, а уједно и опис старих ствари црквених и т. д. 6. Опис предјела или села и ком се чине зборови, или ако се налази какви вода, извор (светиња) или црквина, на која народ долази, и какву важност приписује народно предање томе! 7. Које празнике осим оних, које св. црква заповједним прописује,

народ држи и светкује, и зашто? Шта народ о њима мисли и говори? 8. Опис народних обичаја: о крсном имену, о здравицама, о ломљењу колача, о рођењу и крштењу, просидби и вјенчању, при смрти и сахрањивању; о предрасудама при сијању, жетви, при разним годишњим празницима т. ј. о великим годовима као: Божићу, Васкрсу, Ђурђевдану, Илиндану и т. д. о свима обичајима што се односе на православу вјеру.

Полажући велику важност овим питањима, ова духовна власт нада се на подручно свештенство, да ће се као увијек, и сада одазвати овим захтјевима, који се клоне на корист нашој православној вјери, цркви и њезиној народној историји, а на посе пошљедовачима њезиним.

У Сарајеву, 13. новембра 1886.

Из сједнице конзисторијалне

АЕ и Митрополит Босански:

Ђорђе Николајевић.

Број 576.

О к р у ж н и ц а.

пречасним протопрезвитерским уредима босанске епархије.

Ставља се до знања том протопрезвитерском уреду „да је велеучени госп. др. Никодим Милаш архимандрит и ректор богословије београдске издао књигу „Словенски Апостоли Кирил и Методије или истина православља“ а цијена јој је 2 фор. а. вр. Почем је ова књига корисна и потребна нашем свештенству, то се од стране ове конзисторије најтоплије препору-

чује. Претплата се шаље писцу у Биоград, а може се и на ову конзисторију послати.

Из сједнице конзисторијалне

У Сарајеву, 30. априла 1887.

АЕ и Митрополит Босански:

Ђорђе Николајевић.

Број 1997/екс 1887.

О к р у ж н и ц а

српско-православном свештенству Дабро-босанске епархије.

Висока земаљска влада велецијењеним дописом од 14/26. децембра т. г. број 73.792/III. благоизвољела је објавити и саопћити:

Да се на ново-устројеној земаљској средњошколској казниони, — апсани, у Зеници има попу- нити мјесто српско-православног свештеника.

С тим мјестом, које стоји у IX. надневном разреду скопчана је плаћа од 800 фор. годиш- них с доплатком 100 фор. и у име стапарине 100 фор. (свега 1000 фор.) уз дужност: поуча- вати казненике у науци вјере и морала и бри- нути се за њихово душевно добро и поправак, сходно потреби и прописима садржаним у кућ- ном и службовном реду казнионе (апсане).

Рок стјечаја траје до свршетка мјесеца јануара 1888. године; докле нека натјечатељи своје молбе, обложене свједоцбама свршених наука а гласеће на високу земаљску владу — овој конзисторији поднесу.

Позивају се протопрезвитерски уреди, да ово што прије, сваки у свом подручју разгласи.

Из сједнице конзисторијалне.

У Сарајеву, 17. децембра 1887.

АЕ и Митрополит Босански:

Ђорђе Николајевић.

К' броју 1702.

П О З И В

на српско-православне протопрезвители и надзиратеље Дабро-босанске дијецезе.

Од стране АЕ. М. конзисторије позива се ваша пречасност, да у најкраћем року пошаљете списак, који свештеници вашег протопрезвитерата имају потпуно матрикуларне протоколе, а који пак немају, јер је конзисторија

намјерна да даде штампати такове протоколе овдје у Сарајеву.

Из сједнице конзисторијалне.

У Сарајеву, 5. новембра 1887.

АЕ. и митрополит Босански :

Ђорђе Николајевић.

С т а р и н е.

Ношто о синајској библиотеки, у свези са старинама из српске прошлости. ○

Осим неколике хиљаде печатаних књига на разним језицима, има овај манастир још познатијех 1310 врло важних и ријетких старинских рукописа на пергаменту, дрвеној кори (која расте у ријеки Нилу) и на артији, те неки носе на себи дубоку древност из првијех вијекова хришћанства, до 17. стољећа; а писати су у дијалектима: јеврејском, грчком, сиро-халдејском, арапском, грузијском, коптском, славенском, персијанском итд.

Међу овима рукописима, које су многобројни европски путници више пута прегледали и описивали, налазе се и два славенска псалтира, средњег формата, лијепо написана ситнијом глаголицом. Руски архимандрит Антонин, који се пет мјесеци бавио на Синајској гори, изразио се у једном руском листу: да су ти псалтири из 8. вијека послје Христа. Кад је то прочитао професор на бечком универзитету госп. Леополд Тејтлер, он се 1880. године упути преко Цариграда и Александрије на Синајску гору, понесавши препоруке од патријараха на синајске отце. Пошто је прегледао те псалтире, рекао је и он о њима: да су писати на крају 7. или у почетку 8. вијека. Много је мољакао и плаћао, да му само један лист отцијене из књиге, са обећањем да ће га опет повратити; али му то не би дозвољено, и он је пунијех 15 дана из њих нешто преписивао, под стражарењем монаха. Други научењак бечки, како веле, Кардаус(?) долазио је на Синај са 21 разну азбуку, да прегледа и прочита старинске руко-

писе; али нити он, нити архим. Антонин, који је вјешт свима старинама источним језицима, нијесу могли оцијенити један рукопис на пергаменту, којој т. ј. народности и азбуки он припада. Али је најзнатнији ту био „Кодикс“ Еванђеље из четвртог вијека по Христу, који је једва, и као на силу (како кажу монаси) измакнут и откупљен, те се сада налази у царско-руској библиотеци у Петрограду.

Но у овом најдревнијем готово манастиру има још много књижевнога блага, и другијех старинских драгоцености, (највише византијских), које још ни један странац није видио, ни у секретни лавиринт остава завирио, па и таквих има, какве су можда јединствене у цијелој свијету.... Ни сами архијепископ синајски тамо не повирује, нити и ко од братства, осим једини и под заклетвом нашљедни ризничар, који осим тврдијех брава и кључева, ставља на врата и печате, ако се по нужди ма и на краће вријеме куда удаљи... Осим главнога и познатог каталога од 1310 рукописа, они још имаду два мања, те је краћи најважнији, а непоказују ни једног. Библиотеку са метоха у Каиру, недавно су пренијели у манастир Синај, те и сада у једној соби стоји у сандуцима, (а имају своје књижнице и по свима многобројним метосима, као у Цариграду, Грчкој, Островима и т. д.). Због тога у одјелу каирске библиотеке нијесам могао ништа ни виђети. Такођер међу повељама руским, влашким и гру-

вијским, не нађох ни једну српску; или
 их ^{www.ih}можда и непоказују, као ни грчке.
 Има такођер шањолских и другијех са
 запада, па и једна Наполеона Бона-
 парте, о чему ћу на другоме мјесту
 говорити. Узалуд сам се трудио да нађем
 оригинал онога писма, које је Херцег
 Стјепан писао синајским отцима између
 1446—9.; а Србуље, међу којима има и
 бугарског шакописа, и које се налазе у
 главној библиотеци, преписао сам њихов
 главни наслов и биљешке, и то оним
 редом, како су ми их пружали у руке,

те тај труд и ако није од велике важ-
 ности, опет не ће бити ни сувишан за
 српске читаоце, као што је за мене било
 врло пријатно виђети их у овој далекој
 африканској пустињи, и светоме мјесту, на
 тјемени горе Богојавља, освећеном мјесту
 православља, што га чува ово тврдо стјење,
 за побожно хришћанско знамење, ће је и
 свети Саво Немањић пробавио 40 дана;
 и у давна времена било доста и српскијех
 синова, као што ће се виђети из записке
 серескога митрополита Јакова, писане
 1360 године. (Наставиће се.)

Кад не смију свештеничка лица да под капом у цркви стоје?

1. Свештено лице не треба никад да под
 капом у св. олтар улази, јер је овај „Свјатаја
 свјатих“, но пред улазом (на мала било јужна-
 лијева или сјеверна-десна врата) има се скромно
 поклонити и прекрстити, и скинувши капу,
 улазити. Ушав, нека прво св. трапезу благо-
 вјено цјелива, па поклонив се присутној браћи
 у Христу, стане на пристојно мјесто. У олтару
 не смије никада под капом бити.

2. На вечерњи скидају капе своје свеште-
 ници изван олтара стојећи само о малом входу;
 и ако је вечерње празнично: кад се почне
 појати тропар испред благосиљања хљебова, а
 међу капе кад се сврши то благосиљање.

3. На јутрењи скидају такође капе, кад
 се чита Еванђеље, и кад се поје „величаније“
 (гдје је ово обичај) наред цркве пред иконом;
 и за тим кад се поје „Величит душа моја Го-
 спода“, односно девета пјесма о празнику; и
 најпослије кад се поје на крају јутрења „Воз-
 браној“. — Служећи свештеник или ђакон не
 треба под капом да кади по цркви, кад се на
 јутрењу поје богородична пјесма „Величит
 душа“, или о празнику девета пјесма канона,
 јер се слави и велича Мати Спаситеља нашег
 Приснодјева и Богородица.

4. На литургији може навору дијелити
 свештеник под капом, но кад се чита „Оче
 наш“, и кад бива „Узношење Агнца“ (вонмем
 „свјатаја свјатим“), и кад се по причасној
 дарови указују, има дијелећи навору свеш-
 теник престати од дијелења, но окренути
 се олтару, скинути капу, и благоговјено пре-
 крстив се отстојати, док се сваки од тих
 чинов не обави. А код указивања частних
 дарова, стоји док год не рекне служећи свеш-
 теник: „Всегда ниње и присно“ крстећи
 народ частним путиром. (Ово се подразу-

мијева гдје више свештеника при једној
 цркви има).

За свештенике у столовима ван олтара
 који стоје, нека скидањем капа својих, односно
 излажењем из мјеста свога, примјером својим
 показују вијернима важност појединог одлич-
 нијег чина. Тако треба да скидају капе при
 сваком малом входу, при читању „Еванђелија“,
 кад се почне „Херувика“, кад пође „Велики
 вход“, кад се плаштаница изнесе на велики
 петак, и часни крст о Крстову-дне, треба да
 изађу из свога мјеста, те стоје док год се вход
 не сврши. Још излазе свештеници из столова,
 кад ће служећи отпочети оне Христове ријечи
 „Примите јадите“ и „Пијте од неја“, и стоје
 до краја „Достојна“ ил „Ирмоса“, а тако исто
 и кад се узноси Агнец. Свештеници скидају
 капе и кад се чита Оче наш, и стоје гологлави
 док се не почне појати причасно; и опет кад
 се отворе двери и указује часни потир, а стоје
 гологлави док се не почне појати: „Амин, да
 исполъатсја“.

5. Скидају капе, кад год се чита молитва
 благосиљања или освећења чега (водице, грожђа,
 кољива, врбце и т. д.), при призивању св. Духа,
 и при благодарењу, и кад се чита акатист
 Богородице.

6. Кад се иште благослов за који чин од
 архијереа стојећег у свом столу, ваља метани-
 сати, и скинути капу кад му цјелива десницу,
 затим метнувши капу на главу, опет метани-
 сати. У опште свагда и при свакој прилици
 гологлав цјелива свештеник архијерејску руку.

7. Приликом пак, кад се иде на поклон
 пред цара, краља, и у опште пред сваког хри-
 шћанског владара, скидају капе свештеници,
 као пред Помазаником Божијим.

По не скидају пред другим ма како великим достојанственицима.

Ово написах да би се у Христу браћа ради једнообразности придржавали изложеног,

које је од искони у цркви нашој ово предањем ово пак прописаним правилима и уобичајених благочинија установљено.

Г. Бољарић,
свештеник.

Писмо јерусалимског патријарха.

„Никодим, милошћу Божијом Патријарх светога града Јерусалима и све Палестине.

Високопреосвештени Митрополите Босански и пречасни Епископи све Далмације, у светом духу много љубљени Нам брате и саслужитељу Наше умјерености, господине Георгије Николајевићу, љубазно Нам Ваше Високопреосвештенство братски у Господу Богу цијелујемо и особито поздрављамо.

Имавши благодат од Бога Оца, који Нам је дао прилике упознати се с Вашим високопоштованим Високопреосвештенством, коме одајемо Нашу особиту љубав и поштовање — увјерени по чувењу, како Ваше Високопреосвештенство украшавају многе јеванђелске врлине и добродјетељи: доброта и смиреност Архијерејског срца Вашег, а при том да се одликујете топлом побожношћу и поштовањем према све светом гробу Господа нашег Исуса Христа, матери својој цркви у Јерусалиму и васионским светињама — хитимо данас с братском радошћу и многом жељом упитати за здравље Нам пожеланог Вашег Високопреосвештенства, и по томе јавити, како смо намјерни наградити досадашњу ревностну дугу службу и заслуге тамо налазећег се нашег заступника у Вашој богоспасајемој епархији, протосинђела Венијамина, кога за савјесно и богоугодно вршење своје духовне службе кроз више година, а на корист свете Христове матере цркве, нађосмо за сходно и праведно, произвести за архимандрита нашег свјатјейшег Апостолског Патријаршког Пријестола. Молећи дакле за то пожелано Нам у Христу љубазно Ваше Високопреосвештенство, опуномоћавамо Вас, да у мјесто Наше смјерности извршите у светој цркви прописани обред, те произведете за архимандрита реченог нашег

заступника госп. Венијамина Николиновића, и у том чину архимандритства препоручите га свима надлежностима Ваше богоспасајемо епархије, да га свуда за таквог припознају и да исти у том чину дошљедно може отпављати повјерену му духовну службу, у корист свете цркве свесветог живоносног гроба Спаситеља нашег Исуса Христа. Даље, тамо налазећег се споменутог нашег заступника, преподобјејшег архимандрита Венијамина, препоручујемо очинској благонаклоности, братској љубави и освједоченој доброты нашег Високопреосвештенства, да би истог у служби и пословима духовним, управљеним на корист свете цркве у Јерусалиму, отачаски саветовали, те да би њему у том погледу извољели поклањати Ваше многоцјењено Архијерејско покровитељство и потпору.

Ми пак на светом гробу Господњем с топлом благодарношћу и признањем молићемо се: да Господ наш Христос Спаситељ штити и чува Ваше Високопреосвештенство у повољном здрављу, подари Вам многољетну крјепост у високој служби Ваше Архијерејске управе и душеспасителног обдјелавања винограда Божијег, којег Вам је повјерила с више благодат Господња, те да получите царство Божије.

Увјерени, да ћете ову Нашу братску молбу са одзивом и драговољно извршити и Нама по жељи учинити, наглашавамо свагдашње Наше братољубље, те спомињући Вас у Нашим топлим молитвама, изражавамо Вашем Високопреосвештенству најујерднији поздрав и братско цијеловање.

15. новембра 1887.

У Христу љубазни брат, Јерусалимски
Никодим с. р.“

Црквене вијести.

Са благословом Његовог Високопреосвештенства АЕ и Митрополита господина Ђорђа Николајевића, унешен је освећени Антиминс 25. октобра пр. год. у новосаграђену цркву у парохији званој Камен, која се налази у протопрезвитерату гламочком. Чин овај извршио је пречасни протојереј г. Стево Кукрика уз судјеловање више свештеника а у присуству многобројног народа; и то овим редом: у суботу свршена

је вечерња са бденијем, сјутра дан у недјељу јутрења, по том освећење водике, и онда обнешен је около цркве освећени Антиминс са појањем тропара и постављен је на часну трапезу; после чега је сљедовало шкропљење и читање часова. Напољењетку пак одслужена је божествена литургија.

При свршетку на причасној држао је речени протојереј сходан говор, у којему је своју частву и православне христјане лијепо поучио.

Допис. Са похвалом се изразити могу, да су се грађани овога мјеста лијепим даровима сјетили своје цркве, — што им заиста на дикџу служити може.

Приложили су: г.г. Јово Мирковић, 1 бајрак од 65 фор., занатлијска задруга, 1 велику литију од 320 фор., Ристо Илић, велику икону св. Саве од 90 фор., Стојић Петковић, мртвачка кола од 200 фор., Давид Сабљић, један полијелеј од 44 фор., Ђорђе Ђурић, 1 небо — „Балдахин“ од 150 фор., Симо Ремета, 1 кандило од 20 фор. 50 новч., Стана Вребац, 1 кандило од 20 фор. 50 новч., попадија супруга свештеника Јована Суботића, 1 застор од 3 фор., Јово Митраковић, 1 застор од 3 фор., Јованка Љубојевића, 2 чаршафа по 2 фор., Лазарка Стојнића, 1 застор од 3 фор. и једна тежачка жена, 1 кандилце од 1 фор. Све ове ствари, укупно у вриједности стају 924 форинта.

Овијем им се и кроз наш лист Источник

изриче од стране цркве и њене управе јавна благодарност.

И ако ово мјесто није богато, опет из тога дара свако ће моћи увидити, да овдашњи мјештани своју св. цркву љубе, и одани јој се показују.

Хвала им, и за дарове своје, сваки ће пред душом својом наћи, само ако се такви дарови и надаље прилагали буду по напутку св. евангелија, које говори, да оставимо сваку вражду, злобу и пакост на страну, па да чисти без завада и мржња приносимо како дарове цркви, тако и молитве наше, и тада тек би ће нам сваки дар и свако наше у молитви прошење услишано код Бога.

Дај Боже, да се на вриједне Градишчане и други Срби, наших вароши и варошица угледају.

Славно уредништво „Дабро-босанског Источника“ умљава се да изволи ово у своме листу јавности предати.

Ст. Н. Давидовић,
свештеник.

С Л О В О,

које је говорио свештеник С. Бјелајац 24. јуна о. г.
у Маглају приликом држања благодаренија за цара.

(Види о томе „Просвјету“, број 27. од о. г.)

Драга браћо! Од свег срца и душе моје радујем се, да вам могу данас са овога мјеста дати на знање о дару, што је Његово Царско-крављеско и Апостолско Величанство, наш премилостиви Цар и Краљ Франц-Јосиф I. благо изволио из своје приватне благајне поклонити за маглајску православну цркву, који поклон ето ту пред нама изложен видимо. Ако би стали проматрати макар један најситнији комадић од ових ствари, не би дуго требали погађати ни мислити о томе, које све ово поклонити могао, јер сваки од ових комада својом вриједношћу, љепотом и сјајем спољашњим казује нам, — да је ово царски поклон. Но, драга браћо, и ако је овај дар тако сјајан и скупоцјен, управ такав, да баш поред ријечи — царски дар може гордо стојати, опет, зато нека нико не помисли, да смо ми једини на које су се зраци царске милости и његове очинске бриге овако обилно просули. О, не! царска је каса јака а милост неисприма.

Овакови их још в-ћих царских поклона пуна је Босна и Херцеговина, а уз ово буди вам знано и то: да је Њег. Величанство свакој православној цркви, која се од окупације до данас,

било из рушевина подизала или нова почињала, и знатну суму у новцу даровало.

Зато, драга браћо, ја као ваш духовни пастир, позивам вас да се молитвено Богу за здравље Царево; да се покоравате од њега постављеним властима и закону; а усрдно пак како сами, тако исто научите своје млађе и дјецу, да то све чине. Јер онај који буде искрено све то чинио, тај ће бити спокојан у својој савјести и у свом животу, тога ће уважавати људи и почиваће на њему благослов божији.

Тврдо вјерујем да ћете мом савјету следовати, а сад кад пред нама стоје видими знаци очинског старања од стране Његовог Величанства, винимо се и ми у мислима к пријестолу свемогућег творца и молимо се ријечима: О Господе Царју који си над свима царевима, погледај на смирене молитве побожнога ти народа, благослови нашег премилостивог цара, даруј му силу и мудрост да управља са овом земљом, над којом си га поставио владати, продужи дане живота нашем премилостивом Цару и Краљу Франц-Јосифу I. ради славе превеликог имена Твог на многаја љета. Амин.

Г л а с н и к.

Венијамин Николиновић досадашњи прото-сингел, на дан 1. јануара о. г. произведен је за архимандрита од Високопреосвештеног г. Ми-

трополита Ђорђа Николајевића. Том приликом, при свечаној Архиепископској служби у новој православној цркви овдашњој, изговорио је ново-

произведени Архимандрит сједећу захвалницу: „Ваше Високопреосвештенство, Владико свети! По жељи и очинској препоруци Његове Светости блажењејшег Патријарха јерусалимског Господина Никодима, мога Високог благодјетелја, и са Вашим светим Архијерејским благословом и молитвама, произведосте ме данас на степен Архимандрита, које се у старијем добу мојих година удостојих овога великог одликовања. — На данашњи значајни дан за мене, не могу пропустити а да не изречем безграничну вијерност и оданост Његовом Цесаро Краљевском Апостолском Величанству нашем Премилостивом Императору и Господару Франц Јосифу I. за чије здравље и дуг живот узносим моје смирене молитве.

Срдачно захваљујем Високоштованој и правдољубивој Земаљској Влади овдашњој, која уважава и признава старинска права живоносног гроба Господњег цркве јерусалимске, у име које као повјереник у овим земљама дужност вршим, на корист васионских светиња у Јерусалиму.

Испуњен особитим признањем и захвалности према Светом Патријарху, који је изволио овим — узвишењем наградити ме, — сматрам за свету дужност најискреније благодарити и Вашему Високопреосвештенству, што сте благоизвољели произвести ме сада у чин Архимандрита, те досљедно с благодарношћу и признањем, на овоме светом мјесту, топло ћу се молити: да Вам милостиви Отац небесни, у Вашој старости, подари дуго здравље и кријепост, како би у обдјеловању Винограда Господњег, а на славу и дику православне цркве, још много љета могли послужити.

Исто тако од срца захваљујем и свему српско-православном народу, и онима, који ме са радосним честиткама и одобравањем поздравиле; топло молећи се за њих и за све, да им Всемилоствиви Бог подари здравље, сваку срећу и душевно спасеније. Амин.“

Петар Ожеговић, свештеник и парох санички у протопрезвитерату кључком 28. октобра 1887. године у 3 сата послје подне у 60 години свога живота преселио се је у вјечни живот. Тјело покојниково опојано је сјутра дан, а затим у спроводу са 5 свештеника и у присуству многобројног православног народа, сахрањено је и предано мајки земљи, поред малих врата храма св. Ап. Петра и Павла у Саници. Покојник је рођен у Србу 5. Јуна 1824. године, а рукоположен је за свештеника 10. априла 1851. године у Сарајеву од митрополита Прокопије.

Исаије Костић, јеромонах и управитељ манастира Гомионице, послје кратког боловања у 58. години, преселио се је у вјечност 21. новембра 1887. а сарањен је 22. истог, поред манастира, у присуству протопрезвитера бањалучког, братства, околног свештенства и многобројног народа, који су тјело његово предали матери земљи. Покојник је рођен у Луџицима 1829. године, а рукоположен је за свештеника 17. августа 1861. године у Сарајеву од митрополита Игњатије.

Никола Скакић, родом из Пећи котара и протопрезвитерата лијеванског, свршени богослов српско-православног богословског завода у Рељеу, рукоположен је 8. новембра за ђакона а 12. истог 1887. за свештеника у Сарајеву, и одређен је на парохију у Пећима.

Петар Петрановић, свештеник и ректор српско-православног богословског завода у Рељеу, произведен је за протопрезвитера 17. децембра 1887. године.

Никодим Јовановић, игуман манастира Папраће на молбу, добио је одпуст 12. децембра 1887. из Дабро-босанске дијецезе.

Васо Поповић, свештеник и учитељ у Модричу, који је изабран за пароха у Градашцу (у епар. тузланској) добио је одпуст 17. децембра 1887. год. из Дабро-босанске дијецезе.

Герасим Далић свештеник и парох сарајевски, произведен је за почасног протопрезвитера 25. децембра 1887. године.

Школске вијести.

На дан 26. новембра пр. г. обављен је испит из православне вјеронауке са ученицама и питомицама, које су се училе у заводу познате српске добротворке племените Мис Аделине Павлије Ирби. Као кандидаткиње за помоћне учитељице, испитане су биле пред нарочитом комисијом и изаслаником конзисторијалним, из сједећих предмета: библијских приповједака

старог и новог завјета, литургије, историје хришћанске цркве и молитава, те су добиле оцјену из свију ових предмета, на име Софија Лазаревић, Ружица Лукић, Милица Мандић и Анђа Јанковић, врло добро, а Митра Морачина, добро.

Како чујемо и из других свјетских предмета полагале су испит ове кандидаткиње.

Д О П И С И.

Градачац, 12. новембра 1887. Не пропуштам овим славном уредништву Источника а преко њега и поштованим читаоцима јавити, да је наша новосаграђена црква на дан св. Аранђела 8. новембра освештана. Свијета је било много, но штета, што је онај дан до подне падала киша, пак се свијет није могао довољно проhodати, већ се морао збити по кућама. При свему, црква је ипак била дупком пуна свијета о св. литургији, коју су служили њих 6 свештеника, са Његовим Високопреосвештенством г. Дионисијем. О служби божјијој послје причасне држао је говор г. Васа Поповић свештеник из Модрића.*) Прије службе, као обично ишло се с' литијом три пута око цркве, пјевајући св. канон и друге св. стихире црквене, уз пратњу милозвучних звона, као и уз пучњаву прангија. Послје службе је овдашња српска општина давала објед на коме су гости са стране, тако исто и овдашња наша котарска господа била.

Послје подне је у црквеној порти играло српско коло, све до мрака.

Радован Петровић
трговац.

Бос. Градишка, 29. новембра 1887. Свето Евангелије, здрави разум па и сâмо искуство људе учи, да је хришћански брак у Христовој цркви установљен ради умножења рода људског, ради лакшег сношења разних тегота у животу, ради већег породичног, домаћег мира и задовољства — што је и сâм човјек тако створен — и ради сваке среће и напретка, кога не би човјек могао тако благотворно ни уживати, кад брака не би било.

А да је то тако, треба замислити људе, који су ожењени, те уживају све благодети од брачне стране, и људе, који се не жене, него ли проводе живот грјешан, под видом уздржљивости и чистоте. Први су срећни, мирни, здрави и проводе поштен живот; а други немирни, незадовољни, не знају блага породична, па и своје здравље а боме и имање руше својим неумјесним и неупутним животом. Таки људи живе као особењаци, а као такви и умру и многима нико не ће рећи, да су добро учинили — па шта више мало који и материјално своје имање унаприједити може, него ли обично — скапа више њих као туђи слуга и не буде ожаљен ни од кога. А и како не, кад се само задругом ради и стање унапређује. Једнога ни за софром није, вели наш народ, па тако и јест, јер ће је год домаћа чељад многобројна и задруга велика, тамо и јест добро живљење и богатство.

Замислимо себи једну тежачку — селеку кућу. Она мора прије свега имати своју земљу — ораницу и косницу, па онда домаћу живад, па говеда, коње, овце и козе. У кући раде женска чељад, а људи иду обично на пољски рад, стоку надгледати и чувати; у чаршију одлазе и у опште старијему и свакоме одговарају, а то већ не ради један. И ће су год тако чељад умножена, ће се сви слажу и особито ће млађи свога старјешину лијепо држе, слушају, поштују и повинују му се, тамо је срећа, изобиље и берићет. Имао сам прилике познати више таквих кућа, али не на граници, него ли тамо у средини Босне; виђао сâм браће, који старијега брата са страхопоштовањем и највишом послушношћу испраћају, дочекују, предусретају и питају; ће она сваком могућом услугом задовољавају, ће се на сваки миг старијега пази, и заповиједи му се тачно и без и најмањег противљења врше, па сам видио да таки домови успјешно напредују, тим више, што је тако, и што је више домаће чељади у кући.

Добра су чељад блага, вели се, па и ако сто знамо да је тако, и ако смо увјерени, — да без више руку нема посла — нема имања, и опет се на жалост примјетило, да је наш народ сисао с пута, који води срећи, а зашао странпутицом, која ће га право и сигурној пропасти одвести.

Осим што је у народ наш ушла невјера и непослушност — те су кућне задруге диобом издијељене и поцијепане; осим што брат брата напушта а син оца оставља, и тиме себе с дана у дан слаби и упропашћује, још нам народ и бројно опада и морал губи се! Све што је зло и по нас убитачно, практикујемо па смо дошли и на то, — да пород свој убијамо и тиме сами доприносимо, да нас што прије с лица земље нестане! Грозно је о томе и мислити, а камо ли писати, али тако је, па се мора.

Наши стари предци не знадоше шта је то свој пород заставити и убијати. Мати је дјечицу рађала све додце, док тај извор није природним током усахнуо, а сад жали Боже толико смо зашли, да сами или против природно себи за навијек рађање прекратимо или се удеси, — да се роди онолико, колико ко хоће — једно или највише двоје. Долазио сам у куће, ће се по 7, 8 бешика (колијевки) љуља; видио сам доста матера, које по двоје дјеце лилају, јер док старије ни на ноге устало није, родило се друго; жене су се близиле па често и по троје рађале, а и опет су биле здраве, развијене, лијепе и јаке; а данас на жалост људи ударише другим правцем, почеше тровати пород у себи, не пазећи што о томе црква и њезина правила строго пишу, што то није онај ток,

*) Говор је донешен и штампан у 6. броју нашег листа. Уредн.)

дине. — Претплата се шаље напријед потписаном и то у плаћеном писму. Претплату примају и све поште у Србији. — За Аустро Угарску лист стаје годишње 6 фор.

Умољавају се г.г. окружни протојереји, намјесници, старјешине манастира

и остало свештенство српско, да што више уписника скупе, па и сами да се одазову овом позиву.

У Биограду, на Никољ-дан 1887. год.

Свет. Ј. Никетић,
проф. беогр. богословије.

Црквено правило.

За недјеље и празнике мјесеца јануара.

I. Недјеља по Рождеству*) пада 27. децембра спомен св. праведних Јосифа обручника и др. и св. Архиђакона и првомученика Стефана. Влада глас 6. На господи возвах стих 10. воскр. 4., 3. стих. светима и 3. св. Стефану. — Слава светима. Иниње богородичан гласа. На „литији“ стих празника Рождества. Слава Иниње празника. На „стиховње“ гласа (октојиха). Слава св. Стефану гл. 6. „Перви мученицијех итд. Иниње праведнима гл. 6. „Свјашчених памјат“ итд.) На „благословеније хљебов“ тропари: „Рождество твоје“, затим светима „Благосјестуј Јосифе“ и св. Архиђакону Стефану: „Подвигом добрим“ итд. На „јутрењи“ Евангелије васкр. редовно. На „литургији“ блажена гласа на 4. и светима од канона пјесма 6. на 4. По „входу“ тропари 1. васкрсни, 2. празника, 3. светима, 4. Архиђакону св. Стефану. Слава, кондак светима. Иниње празника. Апостол Галат. зач. 200. Евангелије по Мат. зач. 4. „Јосиф бјежи са Маријом и Исусом у Египат.

1. јануара, петак, празник „Обрјезанија“, „Ново љето“ и „св. Велики Василије“.

На вечерњи, јутрењи и литургији поји се по типичу редом

На „јутрењи“ Еванг. по Јовану зач. 26. „Аз јесам двор“ итд. На „литургији“ Апост. Колош. зач. 284. и св. Васил. Евр. зач. 318. Еванг. по Луци зач. 6. и светог по Луци зач. 24. — Литургија св. Василије. Мјесто „достојна“ Ирмос: „О тебје радујетеја“ и т. д.

II. Недјеља пред „Богојављењем“ пада 3. јануара, предпразнство богојављења и св. пророк Малахије влада глас 7. На „господи возвах“ стих: на 10 4. воскр. 3. предпразнству и 3 пророку Слава Пророку Иниње богород. гласа. На „стиховње“ стих октојиха, Слава предпраз. гл. 5. „На јорданскују ријеку“ итд. Иниње богородичан по гласу Славе. На јутрењи: Еванг. воскр. редовно На литур. блажена гласа и друго као обично. Апостол: П. Тимогеју зач. 298. Еванг. по Марку зач. 1. „Зачало Евангелија Исуса Христа и т. д.

*) Примједба. Недјеље пред Рождество и по Рождеству и послје „Богојављења“, иступају из обичног реда недјеља по „Духовима“, јер имају засебно правило за читање Апостола и Евангелија; тек недјеља иза оне по „Богојављењу“ долази на ред по „Духовима“. Овим се исправља погрјешка недјеље пред Рождество која је уврштена на ред као 30-та по „Духовима“. (Види 6. број „Источника“ од прошле године).

У сриједу 6. јануара „Богојављење“. На јутрењи Евангелије по Марку зачало 2. „приде Исус от Назарета“ итд. На „литургији“ Антифони (3) 1. Молитвами Богородици 2. Спаси ви сине Божиј во Јордање крестивсија итд. 3. Во Јордање итд. Входује: Благословен грјади во имја господње итд. Тропар „Во Јордање“ Слава Иниње кондак. У мјесто „трисвјатаго“: „Јелици во Христа“ итд. Апостол из посл. „Титу“ зач. 302. Евангелије по Матеју зачало 6. „Приде Исус от Галилеји“ и т. д. Прич. „Јависја благодат“.

У четвртак 7. јан. „Собор св. Јована Предтече (Јовањ-дан) Апостол „Дјејанија“ зач. 42. „Бист виегда бити Аполосу в Коринтје“ итд. Еванђеље по Јовану зач. 3. „Видје Јован Исуса“ итд.

III. Недјеља по „Богојављењу“ пада 10. јан. влада глас 8. На „господи возвах“ стих: на 10. воскр. 4. св. Григорију 3. и св. Дометијану 3. Слава Глигорију, Иниње богород. гласа. На „стиховње“ обично. На „јутрењи“ Евангелије воскр. „На „литургији“ блажена и друго као и 15. недјеље. Прокимен 1 гласа: „Буди господи милост“ итд. Апост. Ефес. зач. 224. От полу: Братије јединому комуждо нас итд. Евангелије по Матеју зач. 8. „Слишав Исус јако Јован предан бист“ итд.

У четвртак 14. јануара св. Сава први српски Архијенископ и просвјетитељ. (У којој цркви има „Србљак“ служба је св. Сави на реду 14. јануара а у којој цркви нема „Србљака“, узима се из „Минеје опште“ „Свјатитељу“. Апостол Јевреем зачало 318. Евангелије по Јовану зачало 36.

IV. Недјеља 29. по „Духовима“. (У правилу за децембар стоји III. недјеља 29. а IV. 30. али то је погрјешка учињена с тога, што се случајно у мјесецу септембру заборавиле искључити из реда недјеља по „духовима“, двије недјеље, једна „пред“ а друга по „Воздвижснју“ (Крстов дану). И то се овим исправља). Пада 17. јануара влада глас 1. На „господи возвах“ 10. стих 6. воскр. и 4. св. великом Антонији. Слава светом Иниње богород. гласа. На „стиховње“ стих воскр. Слава св. Антонији, Иниње богород. по гласу Славе (од стиховње). На јутрењи Еванг. воскр. по реду. На литургији блажена гласа и светом пјесма 6. на 4. По „входу“ тропари обично. Апостол Колошанима зач. 257. Еванг. по Луци зачало 85.

П. Б.